Il-Ħidma tal-Akkademja f'għeluq id-90 sena mit-twaqqif tagħha

Kien nhar l-14 ta' Novembru 1920 – disgħin sena ilu – meta 36 kittieb ingħaqdu flimkien b'għan wieħed: dak li jħaddmu alfabett wieħed biex il-kitba Maltija titqiegħed fuq sisien sodi.

Illum nistgħu ngħidu li l-ħsieb li għalih twaqqfet l-Għaqda tal-Kittieba tal-Malti – li aktar tard saret magħrufa bħala l-Akkademja tal-Malti – irnexxa: ftit ftit l-awturi Maltin tħajru jiktbu bis-sistema tal-Akkademja tal-Malti u ddakkru wkoll il-bqija tal-pubblikazzjonijiet l-oħra. Illum ilsienna huwa miktub b'alfabett wieħed mhux biss mill-kittieba kollha tal-Malti imma mill-Maltin kollha. Il-Malti kiseb postu bħala lsien uffiċjali fl-1934 u aktar tard ħa l-istatus ta' 'lsien nazzjonali' bil-Kostituzzjoni tal-Indipendenza fl-1964 u tar-Repubblika fl-1974. Illum huwa wieħed mill-ilsna uffiċjali tal-Unjoni Ewropea.

Imma l-għan tal-Akkademja tal-Malti ma kienx biss li tibni s-sisien tal-ilsien Malti mill-ewwel manwal tal-ortografija tal-Malti *Tagħrif fuq il-Kitba Maltija* (1934) imma wkoll li tnissel u trawwem letteratura xierqa. Fl-1925 bdiet toħroġ *Il-Malti*, perjodiku li għadu joħroġ sal-lum u mill-bidu sal-lum kitbu fih l-aqwa kittieba ta' pajjiżna.

Matul is-snin, minbarra l-pubblikazzjonijiet tagħha, l-Akkademja tal-Malti ħadet ħsieb tmexxi 'l quddiem il-letteratura Maltija b'konkorsi ta' poeżiji, novelli, lejliet f'ġieħ kittieba Maltin, taħditiet fuq il-letteratura u l-lingwa Maltija kif ukoll seminars u ċelebrazzjonijiet fosthom il-kommemorazzjoni f'Novembru 2008, f'ġieħ Patri Mikiel Fsadni u Prof. Godfrey Wettinger f'għeluq l-40 sena mix-xandir tas-sejba tal-*Kantilena*, l-eqdem kitba bil-Malti.

Matul din is-sena l-Akkademja ħadet ħsieb tfakkar għeluq il-100 sena mit-twelid ta' Patri Wistin Born O.P.; ippubblikat ħarġa speċjali ta' *Il-Malti*: *xogħlijiet magħżula ta' Ġużè Gatt*; u organizzat żewġ serati ma' għaqdiet oħra tal-Malti. F'Għawdex organizzat serata oħra f'ġieħ l-awtur żagħżugħ Pierre Mejlak u ssuktat sensiela ta' taħditiet b'rabta mal-lingwa u l-letteratura.

Bis-saħħa ta' taħdita li saret fl-ewwel ġimgħa ta' Novembru, l-Akkademja kienet il-katalista biex jinbeda l-proċess biex f'Malta d-drittijiet tal-awturi Maltin ikunu mħarsa. Fost id-drittijiet hemm tal-Public Lending Rights (PLR) – il-ħlas dovut lill-awturi meta l-kotba tagħhom jissellfu mil-libreriji, u l-ħlas dovut lill-awturi meta x-xogħol tagħhom jiġi ffotokopjat jew ikkupjat. Awtur li jkun membru f'soċjetà li tħarislu d-drittijiet tiegħu jkollu lil min jiġġieled u jaqbeż għalih u fejn jidħlu awturi u pubblikaturi, Malta tiġi fuq l-istess livell ta' kważi l-pajjiżi kollha tal-Ewropa.

L-Akkademja qed tieħu din l-inizjattiva għall-ġid tal-awturi Maltin. L-Akkademja f'din l-inizjattiva għandha l-appoġġ sħiħ tal-European Writers' Council (EWC), li tiegħu hi membru, u ta' The Authors' Licensing and Collecting Society tar-Renju Unit (ALCS) li lesta li tgħin b'mod konkret biex f'Malta d-drittijiet tal-awturi jkunu rrispettati.

F'għeluq id-90 sena mit-twaqqif tal-Akkademja tal-Malti, il-kumitat ħaseb ukoll biex ifakkar din il-ġrajja għażiża fl-istorja ta' pajjiżna b'serata mtellgħa taħt il-patroċinju tal-E.T. Dr George Abela, President ta' Malta.

Il-Palazz ta' Sant'Anton – fejn saret is-serata kommemorattiva – huwa għażiż ħafna għal 'tal-Malti': kien f'dan il-bini li Mikiel Anton Vassalli – Missier l-Ilsien Malti – sab ruħu maqful u priġunier tal-Kaptan Alexander Ball, ftit qabel ġie eżiljat għal għomru minn dawn il-gżejjer li dak iż-żmien ma fehmux il-viżjoni tiegħu. Kien dan il-Palazz li żanżan l-ewwel President Malti – Sir Anthony Mamo – li ħadem spalla ma' spalla ma' Rużar Briffa, Ġużè Bonnici u Pietru Pawl Saydon meta fl-1931 twaqqfet l-Għaqda tal-Malti fl-Università. Kien f'dan il-Palazz li qeda dmiru President ieħor, Anton Buttigieg, poeta ewlieni u msieħeb ukoll fl-Akkademja tal-Malti.